

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут вищої освіти НАПН України
Маріупольський державний університет

Міжнародна науково-практична конференція

**«Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності
сучасного університету»**

25-26 травня 2017 року

Збірник матеріалів конференції

Україна – Маріуполь – МДУ

Трофименко А.В.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКАМИ АТО В УКРАЇНІ

У роботі автором представлено аналіз сучасного українського законодавства в сфері забезпечення державної підтримки для отримання вищої освіти учасниками антитерористичної операції (АТО), що проводиться на сході України з квітня 2014 року. Встановлено основні нормативно-правові акти, що створюють правові засади підтримки учасників АТО та членів їх сімей у сфері вищої освіти. Розглянуто основні права та пільги, що забезпечуються державою учасникам АТО та їх дітям при вступі у вищі навчальні заклади. Виявлено основні форми та механізми забезпечення державної цільової підтримки в цій сфері згідно національного законодавства.

Ключові слова: антитерористична операція (АТО), учасник АТО, учасник бойових дій, вища освіта, вищий навчальний заклад.

Проведення антитерористичної операції (АТО) на сході України призвело до появи нових категорій населення, особливе місце серед яких посідають її учасники. За період проведення антитерористичної операції відбулося шість хвиль мобілізації, через військкомати на фронт пройшли майже 300 тисяч осіб, добровольців, мобілізованих, а пізніше контрактників. Це поставило перед державою питання розробки механізмів соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей через надання їм додаткових прав та пільг, включаючи підтримку в здобутті ними вищої освіти.

Введення до національного правового поля пільг учасникам АТО призвело до перегляду, оновлення та ухвалення значної кількості нормативно-правових актів, як законів, так і підзаконних актів. Основним нормативно-правовим документом, що визначає статус учасника антитерористичної операції в Україні, є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Після внесення змін до зазначеного закону, що набули чинності 22 травня 2014 р., учасників АТО було прираховано до учасників бойових дій (стаття 6, пункт 19) та наділено всіма відповідними правами та пільгами (стаття 12) [1].

Ці права та пільги включають надання державної допомоги й у сфері вищої освіти. Значним кроком у забезпеченні соціального захисту учасникам АТО та їх дітям у цій сфері стало підписання 14 травня 2015 року Президентом України П.О. Порошенко Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти». Цим законом було доповнено Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», зокрема статтю 12 в частині надання підтримки з боку держави учасникам АТО та їх дітям у здобутті ними професійно-технічної та вищої освіти: «Держава забезпечує учасникам бойових дій..., та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, - до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах» [2].

Згідно цього ж закону державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти зазначеним категоріям надається шляхом «повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів; пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти; соціальної стипендії; безоплатного забезпечення підручниками; безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних

навчальних закладах; безоплатного проживання в гуртожитку; інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України» [2].

Механізм та умови надання такої підтримки з боку держави повинні визначатися Кабінетом Міністрів України, які були прийняті тільки через півтора року після внесення вищезазначених змін. Так, 23 листопада 2016 року на засіданні Уряду України було ухвалено довгоочікувану та необхідну для застосування відповідного закону Постанову КМУ № 975 «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійно-технічної та вищої освіти», що сьогодні є чинною в редакції від 14 квітня 2017 року. Ця Постанова затвердила «Порядок та умови надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійно-технічної та вищої освіти», що визначає категорії населення, яким надається підтримка, та форми державної допомоги.

Згідно вищезазначеної Постанови Кабінету Міністрів України державна цільова підтримка для здобуття вищої освіти надається:

– учасникам бойових дій (які отримали цей статус перебуваючи безпосередньо в районі проведення АТО, тобто учасникам АТО);

– дітям учасників АТО;

– дітям, чиї батьки загинули під час участі в АТО;

– дітям, чиї батьки загинули, пропали безвісти, померли внаслідок захворювань, отриманих під час участі в АТО;

– дітям осіб, що перебуваючи у складі добровольчих формувань, загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час безпосередньої участі в АТО, за умови, що в подальшому такі добровольчі формування були включені до складу Збройних Сил, МВС, Національної гвардії;

– дітям осіб, що перебуваючи у складі добровольчих формувань, які в подальшому не були включені до складу Збройних Сил, МВС, Національної гвардії, загинули (пропали безвісти), померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час виконання такими добровольчими формуваннями завдань антитерористичної операції у взаємодії із Збройними Силами, МВС, Національною гвардією, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО.

Крім того, така підтримка передбачена й дітям, що отримали статус внутрішньо переміщеної особи, а також дітям осіб, які загинули або померли внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності [3].

Пільги для здобуття вищої освіти такими категоріями населення можуть бути надані в наступних формах:

– «повної оплати навчання за рахунок коштів загального фонду державного або місцевих бюджетів у разі зарахування вступників на навчання за державним (регіональним) замовленням відповідно до цих Порядку та умов, а також умов та правил прийому на навчання до вищих та професійно-технічних навчальних закладів на відповідний рік (далі - умови та правила прийому);

– часткової оплати навчання за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів шляхом надання особам, зарахованим на навчання за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, пільгових довгострокових кредитів для здобуття вищої та професійно-технічної освіти;

– соціальної стипендії (у розмірі та порядку її призначення і виплати, встановлених Кабінетом Міністрів України) - для осіб, які навчаються за державним або регіональним замовленням за денною формою;

– безоплатного забезпечення підручниками – за рахунок бібліотечного фонду відповідного навчального закладу;

– безоплатного доступу до Інтернету, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах;

– безоплатного проживання в учнівських та студентських гуртожитках або проживання у студентських гуртожитках з пільговою оплатою – для осіб, які навчаються за денною формою» [3].

Цікавим положенням цього документу стала можливість отримання повторної допомоги особами, які вже навчалися за державним замовленням у ВНЗ відповідно до цієї Постанови, але не завершили навчання за умови здобуття вищої освіти за тим самим рівнем при відшкодуванні коштів державного або місцевих бюджетів. До того ж повторно отримати допомогу може й особа, яка здобула вищу освіту за державним замовленням у державному ВНЗ, проте за станом здоров'я втратила можливість виконувати службові чи посадові обов'язки за отриманою раніше кваліфікацією, що підтверджується висновками медико-соціальної експертної комісії (пункт 2) [3].

Для отримання державної цільової підтримки особа має особисто подати заяву на ім'я керівника відповідного ВНЗ із зазначенням конкретних видів державної цільової підтримки, до заяви додаються завірені в установленому порядку копії документів, які підтверджують право на її одержання, це:

- 1) для учасників бойових дій – посвідчення учасника бойових дій;
- 2) для дітей учасників бойових дій – свідоцтво про народження дитини та посвідчення учасника бойових дій (батька або матері);
- 3) для дітей загиблих учасників бойових дій – посвідчення члена сім'ї загиблого;
- 4) для дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, – довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (пункт 7) [3].

Відповідно до вищезазначених нормативно-правових документів були внесені зміни й до інших чинних законів. Зокрема, розглянуті пільги було включено до Закону України «Про вищу освіту», а саме до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів (стаття 44). Ці ж умови передбачають право учасникам АТО «брати участь у конкурсі за результатами вступних іспитів з конкурсних предметів у вищому навчальному закладі у межах установлених квот прийому до вищих навчальних закладів (наукових установ) України», тобто вступати до ВНЗ за результатами вступних іспитів, а не сертифікатів зовнішнього незалежного оцінювання [4].

Таким чином, визначення політико-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні поставило перед державою необхідність розробки правових механізмів надання їм допомоги з боку держави у вигляді додаткових прав та пільг. Значні кроки в цьому напрямку були зроблені в сфері вищої освіти. Сьогодні учасники АТО та їх діти, а також діти, загиблих учасників АТО, мають право на державну цільову підтримку для здобуття вищої освіти у різних формах, включаючи повну або часткову оплату навчання та соціальну стипендію, а також пільги при вступі до ВНЗ. Проте, не дивлячись на законодавчо визначені механізми отримання державної допомоги, на практиці реалізація наданих пільг є проблемною, зокрема таких як права на безоплатні забезпечення підручниками, доступ до Інтернету та проживання в гуртожитку, що потребує подальшого вдосконалення правових засад у розглянутій сфері.

Список використаної літератури

1. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти : Закон України від 14 травня 2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/425-19>.

3. Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійно-технічної та вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 975 від 23 листопада 2016 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF>.

4. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.

A. Trofymenko

LEGAL FRAMEWORK FOR THE PROVISION OF STATE SUPPORT TO THE ATO PARTICIPANTS IN THE PROCESS OF RECEIVING HIGHER EDUCATION

The author provides insight to the analysis of modern Ukrainian legislation in the field of provision of state support to the ATO participants in receiving education (ATO is an anti-terrorist operation in Eastern Ukraine launched in April 2014). The article defines legislative acts which provide the legal framework for the support of ATO participants and their families in the higher education field together with the basic rights and benefits provided by the state to ATO participants and their children while applying to university. The author describes main ways and mechanisms of the provision of state focused support in this field under the national legislation.

Key words: anti-terrorist operation (ATO), ATO participant, war veteran, higher education, higher education institution.

УДК 378.147:81.111.1(043)

Fedorova Y.

PEDAGOGICAL CREATIVITY AND EXCELLENCE OF MODERN TEACHER IN HIGH SCHOOL

Thesis deal with the problem of pedagogical creativity and teaching excellence in high school. The author of the article dwell upon the question that teachers in high school should meet all necessary requirements in order to correspond criteria that are important in modern society. Moreover high school provide methodological, theoretical and practical basis for development both teachers and students.

Key words: *pedagogical mastery, excellence, system of education in high school.*

Modern education is in constant evolution due to such factors as intellectual potential of society, growth to cultural and social demands. As a result nowadays it is important to update the process of education to solve the tasks in 21-st century, which are connected with providing intellectual independence, productivity and implementation of new knowledge, preparation and forming responsible and intellectual citizens and well-qualified specialists without which our country will not have neither economical, social, political nor ecological growth. Society needs new knowledge, education, and due to this higher education takes the first place in this process. Moreover, actuality of this topic is also connected with the importance of educational development as major priority in most countries all over the world. It should be pointed out that establishment of new standards and changes are widely spread in Ukraine as our country is in its way to European integration. This process includes essential changes not only in pedagogical theories but also in educative sphere.

As it was noted science and education concern to those social institutions of society, where the importance of high-qualified intellectual work is on high level and professional quality of scientific and pedagogical candidates have the most decisive meaning.

Teachers of high school are one of the main professional groups and there are two essential tasks:

1) to save, multiply and to transfer science, cultural and technical achievements of the society and civilization as a whole;